

In Vi, kmetie, steber naše države, up naših zatiranih bratov! Kier se narod zbira v pomoč zatiranim, tam ne sme manjkati Vas, ki poznate najbolje tute gospodstvo. Zato podprite mater zatiranih, zato pristopajte k »Jugoslovenski Matici«.

In nazadnje potrkamo tudi na Vaša vrata, vi trojni iz delavskih vrst. Borimo se za lepšo bodočnost Vaših tovarišev, borimo se za gospodarski in duševni dobroti Vaših sotrpinov in zato pričakujemo tudi Vaše podnoro za naš svet in pravičen boj!

Vsem stanovom in vsem Jugoslovenom velja naš klic, naša prošnja. Združite se v skupnem delu, strnite se v vrstah narodnih borcev, da ho naš boj vselej, da se ne ponove napake pretečenega leta. Naj bo novo leto vesel in pomemben pričetek naše lepše bodočnosti, našega narodnega vstajenja. Kadar bo ves narod združen v »Jugoslovenski Matici«, tedaj se to gotovo zvedi. Zato pristopajte k »Jugoslovenski Matici« zato postanite njen član!

ANTON SKALA:

Vzgojalništvo za vojne sirote v Sloveniji.

»Vojna nam je pobrala cvet našega naroda. Te nebrojne izgube moramo nadomestiti na tak način, da nam niti en otrok ne gre v izgubo, da iz vsakega otroka naredimo koristnega člana naroda in države. — Dolžnost nas samih je, da k obnovenju našega naroda pomoremo vsi. V Sloveniji imamo okrog deset tisoč vojnihih sirot. S takim oklicem je zaprosila »Oblastna zaščita dece in mladine za Slovenijo« v aprilu 1920, vse prebivalstvo Slovenije, naj bi se oglašili oni, ki bi bili pripravljeni brezplačno ali proti plačilu sprejeti za svoje ali v preskrbo po eno ali več sirot.

Morda se jim je mnogo odzvalo in je mnogo sirot na ta način oskrbovanih. Prav je tako, dokler jih kako drugače ne moremo oskrbovati. Seveda so pomisleki pri tem — kje na ni pomislekov — vendar na je za zdaj prvo, da si svoje sirote ohranimo. Med tem na premišljujemo, kaj lahko posameznik in kaj lahko vsi storimo, da ne bomo svojih sirot le ohranili, ampak jih tudi duševno dvignili in jim pomagali, da si bodo preskrbele dober, svoj kruh.

Kmalu na tem oklicu me je pot nanesla proti Topolšici. Ne vem, zakaj navarim kraj. Morda zato, ker se včasih dogodi, da se človeku, le v gotovem kraju rodi misel, ki se mu vidi zdrava, izvedljiva in bi se mogla tudi uresničiti, na je radi tega ne zavrže, ampak jo iznoči javnosti v presoji. Premišljeval sem o naših sirotah, o delu zanje in o tem, kaj bi se lahko storilo, da bi jim najbolj pomagali nim in s tem tudi samim sebi.

Gotovo ni med nami nikogar, ki bi mislil, da je dovolj, če svoje sirote porazdelimo med usmiljene ljudi, vse nadaljine na le-tem prepuštimo. Le, da ima vsaka svoj kotiček, vsak dan svoj grizljaj kruha in pa, da se ne oplašajo ne same, ne kdo drugi zanje, na dobro. Gotovo nihče tako ne misli. Sai so sirote nas vseh in vsi, prav vsi se moramo zanimati zanje. Ne le oni trenotek, ko nas opozore nase, ampak vedno: od trenutka, ko so postale sirote, na do tedaj, ko smo jim pripomogli do dobrega lastnega kruha. Če bi naš narod kdaj zbiral denar, da bi ga naložil sebi v prid, za svojo obnovo, za svojo okretnost, bi najbolje storil, če bi ga naložil v telesno moč in duševno silo svojih sirot.

V doglednem času bomo potrebovali mnogo izobraženih obrtnih delavcev in pomočnikov. Potrebujejo jih že sedaj mnogo, potrebujejo tudi drugih telesnih in duševnih delavcev, toda ta potreba se bo še izdatno povečala.

Že zdaj, vedno bi morali misliti na to. In kako bi mogli bolje ukreniti to, da bi svojim sirotam pomagali, da bi postale izobraženi obrtni delavci in pomočniki. Težje se to doseže, če so sirote porazdeljene med usmiljene ljudi, po raznih sirotišnicah, po raznih zasilnih zavetiščih. Mnogo lažje bi se to zgodilo v za to zgrajenih in urejenih vzgojalščih, v katere bi se lahko vzprejelo po več sto sirot. V nekaterih vzgojalščih bi se izobrazile sirote v raznih obrtnih strokah, v drugih v poljedelstvu, vrtinarstvu, vinorejstvu, ži vinorejstvu zonet v drugih v gozdarstvu itd. Poleg teh bi bilo treba gospodinjstila, na tudi drugih vzgojalšč za deklice v katerih bi se izobraževale za svoj bodoči poklic.

Klicu naj za vse to skrbi država, se sicer ne more oprekat, vendar na je

treba še kaj več. Država bo gotovo izdatno pomagala in storila svoje, če ho videla resno voljo v narodu. Mnogokrat bi država tudi iz lastnega nariba kaj storila — v tem vrašanju bi gotovo — toda manjka li sredstev —.

In to je tisti trdi oreh, ki se ga večkrat ne more razbiti. Ne bom ga načel, ker hi ga sam brezuspešno. Če bi res hoteli videti ledre, bi ga morali načeti vsi, država in mi.

Če bodo naše sirote, potem na tudi naši otroci kdaj res tako srečni, da bodo imeli taka vzgojalšča, naj napišem še to, kaj sem videl na poti proti Topolšici.

Ko sem tedaj hodil kakke pol ure iz Šostanja proti Topolšici, da bi obiskal tovariša, ki se zdravi tam v zdravilišču za oslabele sem se nehote ustavil in se začudil kdaj so neki vzrastla ta poslopja na levi in desni ob poti, kjer je bil še nedavno obsežen travnik na levi in borov gozdič na desni. Ker se niso bila vsa dela končana in so bili delavci še na stavbišču, sem stopil k vodji podjetja in poizvedoval, kaj grade. Prijazni gospod mi je razkazal vsa poslopja in vse delavnice ter mi razlajnil kolikor je mogel.

To bo vzgojalšče za vojne sirote. Izbrali so ta kraj, ker odgovarja vsem potrebam: na ravnam, okrog in okrog gozd, ne daleč od železniške postaje, v bližini zdravilišča in kopališča, ob topli vodi, ki ima dovolj sile, da bodo ob njej prav lahko obratovale vse delavnice, ki so zgrajene in namenjene za to vzgojalšče.

V vzgojalšču bo prostora za 500 sirot šeststredne osnovne šole od 7 do 13 leta in za okrog 200 sirot od 13 do 17 leta, ki se bodo v rokodelski in obrtno strokovni šoli izobrazili za posamezne stroke. Zato delavnice v vzgojalšču. Osnovna šola pa se priključi, da se bodo že gojenci te šole navajali in seznanjali z obrtnim stanom, da jim bo tem lažje odločiti se za posamezne stroke. Sicer pa ne bo nobeden otrok siljen, da se posveti obrtnemu stanu. Oni, ki jih bo bolj veselilo poljedelstvo ali vrtinarstvo, gozdarstvo ali vinoreja itd., se bodo oddali v druga, za to urejena vzgojalšča v drugih krajih naše domovine.

Razveselil sem se tega poročila ter se poslovil od prijaznega gospoda.

V. KLANŠEK:

Kmetijsko-nadaljevalni tečaji.

(Referat na zborovanju tržiškega krožka »Pedagoškega društva v Krškem« — v St. Janžu dne 18. novembra 1920.)

Kulturni in gospodarski pokret novejšega časa je potrebo splošne ljudske, posebno pa stanovske naobrazbe zdatno povečal, zato se je na novo odprlo veliko reformnih šolskih vprašanj in stara so se vnovi oživila.

Ni dvoma, da je vzgoja, ki ni individualna, brez prave podlage in ne more doseči uspehov, ker ne zadene v živo, da pa mora biti vzgoja z ozirom na stan prav tako individualna je umljivo in ker naše podeželske šole navadno zadenejo pravo pot, zato tudi bilježijo uspehe.

Da pa samo v ljudski šoli ne moremo dobiti kmetijske naraščaj dovolj stanovske naobrazbe in zavednosti, je umljivo, ker z mladino ljudskošolske dobe ni mogoče obravnavati kakih kmetijsko-gospodarskih ali drugih stanovskih vprašanj, vrhutega ima pa veliko preveč posla s splošno vzgojevalnim in izobraževalnim delom.

Že pred 44. leti se je pokazala potreba, podati kmetiskemu ljudstvu kolikor mogoče specijelno stanovske naobrazbe in dokazovati, da je ta potreba danes še veliko večja, bi bilo le prazno izgubljanje besedi, zato je že davno sproženo vprašanje kmetijsko nadaljevalnih tečajev prišlo na novo v resno debato. Vidimo pa, da je od besedi do dejanja 44 let in še več.

Da se že do danes niso udeležili kmetijsko nadaljevalni tečajji, bi na prvi pogled zameril kmetiskemu ljudstvu samemu, zakaj jih odločno ne zahteva, pa kaj, temu je tuptam že ljudska šola neznaosna, zameril bi učiteljstvu, pa vem, da ne zna delati čudežev, zameriti pa moramo merodajnim v to poklicnim oblastem, ki še do danes niso na jasnem, kako in na katerem koncu naj se lotijo tega vprašanja, o kojega nujnosti in važnosti so prav tako prepričane, kakor mi.

Potom kmetijsko nadaljevalnih tečajev je dati kmetiskemu naraščaju priliko do stanovske naobrazbe in strokovnega upogleda v kmetijstvo, do tega zaključka smo srečno prišli in preko njega ne gre. Učitelj naj sam po svoji najboljši vednosti in vesti ustanavlja kmetijsko nadaljevalne tečaje, no, saj nekateri so jih že, pa jih bodo še, tudi jaz ga bom, če mi ne

bodo navalili preveč drv pred noge, ampak ta način ustanavljanja je odvisen od kraja in terena, na katerem učitelj deluje, torej so tudi uspehi le enostranski in ne popolni. Vsa stvar izgleda, kakor da si merodajne oblasti natikajo učitelja na roko kot rokavico, s katero segajo potem v ogenj po kostanj. Verjemite, no pa saj veste, da ima učitelj na deželi vso dušo in vse srce za kmetisko ljudstvo, on živi in dela zanj, ampak oblasti naj mu store vsaj malo v pomoč.

Vse kaže, da do definitivne rešitve vprašanja idealnih kmetijsko nadaljevalnih tečajev, kakršni so bili zamišljeni po nadiču. A, Skulj še dolgo časa ne bo prišlo, zdi se mi pa to tako važno in nujno, da bi bila jako umestna vsaj delna rešitev tega vprašanja in sicer na ta način, da se sedanje ponavljalne šole z uradno odredbo takoj reorganizirajo po načrtu kmetijsko nadaljevalnih tečajev, katere bi poleg obveznih učencev neobvezno obiskovali tudi dečki od 14 do 16 leta. Na ta način bi dobili učitelji vsaj malo temelja, na katerega bi gradili, kajti doslej je viselo vse preveč v zraku. To naj bi bila pa le prehodna rešitev. Pripravljen sem na mnogo raznih ugovorov, pa če ima kdo bolj pripraven in lažje izpeljiv nasvet, kar na plan z njim, samo da pridemo kam naprej.

Načrte za pouk v kmetijsko nadaljevalnih tečajjih, ki so delo učiteljev krškega okraja, je dokončal kmetijski svetnik Rohrmann. Te načrte bi trebalo vidirati na zborovanjih učiteljskih društev in potem razposlati šolskim vodstvom v uporabo.

Važno je tudi vprašanje učnih moči. Kmetijsko nadaljevalne tečaje je po mojem mnenju posplošiti in gledati, da če le mogoče poučuje v njih učitelj, ki je obiskoval kmet, tečaj za ljudskošolske učitelje ali pa že itak priznan učitelj strokovnjak. Samo znanje kmetijstva, ki se ga pridobi na učiteljski šoli bo le malo pretesno in se tudi z ozirom na druge predmete in kratko odmerjeni čas zadevni pouk na učiteljski ne da dovolj razširiti. Preurediti bo treba kmetijske tečaje za ljudskošolske učitelje tako, da bodo obiskovalci znanje kmetijstva lahko bogato povečali in temeljito poglobili. Ne vem, zakaj imajo nekateri tak strah pred temeljitim in globokim poukom v teh tečajjih: prepričan sem, da ni nobenemu učitelju za patent kmetijskega strokovnjaka, če tudi bi imel marsikdo pravico do njega. Ne vem, ali bi šla zahteva, da naj se da učitelju, ki se je odločil delovati na deželi med kmetiskim ljudstvom, prilika, da se pripravlja na svoje delo s temeljitim kmetijskim poukom, morda res predaleč in preko cilja, — dvomim jaz in še marsikdo.

Glede učnih knjig je omeniti, da Stiasnyjevo »Berilo« in »Računica« izvrstno odgovarjata svojem namenu v sedanjih ponavljalnih šolah in bi bili to zaenkrat tudi najboljši knjigi za kmetijsko-nadaljevalne tečaje, vendar pa bo treba naprositi gospoda nadzornika Stiasnega, da prične takoj zdruzo pomnoženo izdajo »Berila« in tudi »Računice«. Berilo bo rabilo precej več strokovnih člankov iz vseh panog kmetijstva in računica naj bi vsebovala več strogo kmetijskih računskih primerov. Poleg učnih knjig za učence bo pa treba učiteljem strokovnih pomožnih knjig, s katerimi jim bo zdatno olajšano delo.

Končno pa bodi na ves glas povedano, da je honorar za poučevanje na kmetijsko nadaljevalnih tečajjih zjednačiti z onim na obrtno nadaljevalnih šolah.

Uverjen je lahko vsakdo, da stori učitelj na deželi več kakor veleva mu stan, seveda brez energične opore od strani merodajnih mest ne more prekoračiti vseh zaprek in bodo na ta način splošni in idealni kmetijsko nadaljevalni tečajji še dolgo le pobožna želja nekaternikov.

Teze:

1. Potreba stanovske in strokovne naobrazbe kmetiskega ljudstva je dokazana.
2. Podeželska narodna šola vzgaja individualno v stanovskem zmislu.
3. Specijelno stanovsko naobrazbo pa je podati v kmetijsko nadaljevalnih tečajjih in je glede njih ustanavljanja in organizacije priti čimprej od besedi do dejanja.
4. Dokler se zainteresirane oblasti ne bodo resno lotile dela in dale učiteljstvu potrebne podlage na katero se naj opira, bodo uspehi na tem polju le enostranski in ne povoljni.
5. Do definitivne rešitve tega vprašanja je sedaj obstoječo ponavljalno šolo z uradno odredbo takoj reorganizirati po načrtu za kmetijsko nadaljevalne tečaje, vendar pa naj bo to le prehodna rešitev.
6. Vidirati je na zborovanjih okr. učiteljskih društev že izdelane učne načrte in jih takoj vposlati šolskim vodstvom v uporabo.

7. Oblasti naj skrbijo za zadostno število učnih moči, t. j. takih učiteljev, ki so obiskovali kmetijski tečaj, ali so pa priznani strokovnjaki.

8. Kmetijski tečajji za učitelje naj se razširijo in preuredijo tako, da bodo imeli obiskovalci priliko na učiteljski in privatno pridobljeno znanje kmetijstva razširiti in poglobiti.

9. Kot učni knjigi zadostujeta zaenkrat Stiasnyjevo »Berilo« in »Računica« v tem obsegu vendar pa je gledati, da pridemo čimprej do izpopolnjene izdaje teh dveh knjig.

10. Učiteljem kmetijsko nadaljevalnih tečajev je preskrbeti strokovnih pomožnih knjig.

11. Honorar za poučevanje je zjednačiti z onim na obrtno nadaljevalnih šolah.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

VSEM OKRAJNIM UČITELJSKIM DRUŠTVOM!

Pošlite čimprej sezname ker jih nujno potrebujemo! — U. I. U. — po-verjeništvu Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Radovljško okrajno učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 15. januarja t. l. na Jesenicah. Ob 9. uri dop. je ored tovarne, nato na takoj zborovanje. Kosilo je pravočasno prijaviti šolskemu vodstvu na Jesenicah.

+ Občni zbor »Učiteljskega društva za mariborski šolski okraj« bode v četrtek 13. jan. ob pol 11. uri v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru. Dnevni red: 1. Nagovor, 2. Poročila tajnika in blaginje, 3. Volitev novega odbora, 4. Predavanje tov. Klemenčiča: »Sedanje stanje zemljepisne metode, 5. Pogovor o novih društvenih pravilih, 6. Volitev pevovodje, 7. Slučajnosti. Pevci in pevke se zberejo pol ure poprej, prosijo se jih naj vadilo pesmi in primose prejete note seboj. Spodaj v gostilni pa bode ob 10. uri od-borova seja. Pridite vsi! Marija Godec, predsed-nica.

+ Slovenjebistrsko učiteljsko društvo ima v četrtek dne 13. jan. t. l. ob 10. uri svoje glavno zborovanje v Slov. Bistrici, Vzpored: Pozdrav — dopisi — poročila — še enkrat pretresovanje načrta novih društvenih pravil — pregled seznama članov društva in istega izpopolnitev — eventu-alno predavanje — poročilo blaginječarja — izvolitev novega odbora — slučajnosti. Posebnih povabil se ne bo razposlalo. Radi seznama član-ov mora biti udeležba polnoštevna. Odbor.

+ Novomeško učiteljsko društvo. Zaradi ukinitvenja vlakov se preloži za 15. t. m. določeno zborovanje na nedoločen čas. Zborovanje se naznani pravočasno v Tovarišu. — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za Ptuj in ptujski sod-ni okraj bode imelo v četrtek, dne 13. prosinca v ptujski Mladiki občni zbor. Začetek točno ob 10. uri.

Spored: 1. Prijava novih članov; 2. Odobri-tev zadnjega zapisnika in društvenih pravil, ki jih je sestavil društveni odbor; 3. Dopisi; 4. Tajni-stvo in blaginjsko poročilo; 5. Volitev novega odbora; 6. Razne stanovske in šol. zadeve. Od-bor pričakuje, da se bodo občnega zbora udele-žili vsi zavedni tovariši(ice) iz Ptuja in ptujsko-ga sodnega okraja.

+ Uč. društvo za ljubljansko okolico je zborovalo 29. dec. 1920 v šoli na Ledini. Pred-sednik tov. Žirovnik pozdravi navzoče posebej še prisotnega novega okr. šol. nadzornika tov. Ra-peta. Ta se za pozdrav prisrčno zahvali ter v vznešenih, pesniško navdahnjenih besedah izva-ja, da hoče biti pravi prijatelj in svetovalec učitelj-stvu. Pravi: Učitelji smo, prijatelji smo, tovariši smo! Delujmo skupno, vzajemno, da bomo vsi svet služili domovini sveti! Delujmo vsi za pro-speh šole, podpirajmo drug drugega!

Predsednik omeni, da je umrla na Vrhniki blaga zvesta, idealna tovarišica A. Pleškova. V čast njenemu spominu se navzoči dvignejo.

Ker tajnik nima novega poročila radi tega, ker ni imel društveni odbor od zadnjega obč. zbor-a nobene seje, važnejše stvari, kar se tiče šole in učiteljstva pa so itak znane, predava predsed-nik o šoli in metodi v obč. Njegova izvajanja so vzbudila splošno zanimanje. — Nova društvena pravila sprejme obč. zbor soglasno. Društveni odbor ostane na željo navzočih, stari, Obč. zbor sprejme soglasno sledeče predloge:

1. Glede snovanja uradnih gospodarskih zadrug se učiteljstvo okraja pridruži resolucijam ljublj. učit. društva po izvanjaju tov. A. Skulja.

2. Ker učiteljstvo našega okraja nima svojih zastopnikov v okr. šol. svetu, se UJU pov. Ljubljana naprosi, da izposluje pri viš. šol. svetu, da ta čimprej imenuje v ta zastop 2 zastopnika in sicer tov. I. Žirovnika iz Borovnice in A. Korba-ja iz Preserja.

3. UJU pov. Ljubljana se naprosi, da posre-duje, da se službena mesta pravočasno in redno razpišejo, ker mnogo tovarišev(ice) čaka že po 5 in več let po sposobnostnem izpitu na stalna mesta.

4. Učit. pari protestirajo proti krivkonoju prikrajšanju drag. doklad ženam-učiteljicam. Enako delo — enako plačilo.

Predsednik sklone obč. zbor, želeč vsem srečno in veselo novo leto. Tov. ravnatelju Dimniku pa srčna hvala, da nam je preskrbel toliko sobo za zborovanje. Tajnik.

Občni zbor »Društva slov. učitelj« se je vršil dne 28. dec. 1920. na šentjakovski šoli v Ljubljani. Predsednica V. Zupančičeva opozarila učitelje, da sodelujejo na literarnem in socialnem polju. Izdati bo treba letno poročilo, pripraviti učne knjige za gospodinjke šole. Učiteljica naj bi sodelovala v izobraževalnih društvih, pri društvih za zaščito dece. Na razdružitve ne mislimo, ampak na intenzivnejše delovanje na pogodu Srbijci, ki so si prav letos ustanovili »Organizacijo učiteljica in zabavila« in žrtvujejo za njo celo po 2 D mesečno. Tajnica M. Meličeva poroča o vlogah, ki jih je društvo odposlalo oblastem v zaščito svojih pravic. Društvo je pristopilo k Narod. žen. Savezu Srbijci, Hrvatice i Slovenkinja, ki je imel svoj kongres mes. jul. 1920 v Zagrebu in odposlalo svojo zastopnico tudi na učit. kongres v Beogradu. Izrazi željo, da se do Vel. noči sestavi kataster učiteljic v Sloveniji, kakor je predlagala predsednica na zad. obč. zboru. Do zdaj se je odzval le ljubliški okraj.

Blaginčarica E. Zetjavova poroča o društvenem denarnem stanju in poda nekaj nasvetov, kako naj postopajo poverjenice posameznih okrajev, da pridobijo društvo več članice.

Poročilo o žen. kongresu v Zagrebu je radi odsotnosti poročevalke odpadlo. Meste tega poročila tajnica o dopisu Narod. žen. Saveza, ki vabi tudi nas k sodelovanju. Vse delo je razdeljeno v 5 sekcij in sicer:

1. humani, 2. kulturni, 3. feministični, 4. ličigijenski, 5. privredno ekonomska sekcija. Društvo sklone, da sodeluje pri 1. 2. in 5. sekciji po poverjenicah učit. M. Azmanova, M. Umbergerjevi, A. Svetkovi in M. Sodnikovi.

O učit. kongresu v Beogradu poroča učit. M. Sodnikova. Na zanimivem poročilu se ji izreče zahvala.

O ustroju gospodinskih šol poroča učit. J. Zemljanova in omenja hibe dotične vladne narredbe, ki nimajo nič ozira na naše razmere. Pri nas ločimo namreč dve kategoriji gospodinj. šol:

1. kmetijsko-gospodinske šole, 2. meščansko-gospodinske šole, zadnje za uradniške, delavske in obrtne sloje. Ustroj 1. kategorije teh šol se bo obdelal od druge strani. Načrt meščansko-gospodinskih šol pa bo sestavljalo poročevalka in društvo ga odpošle na merodajno mesto. Nato so se izvršile volitve društvenega odbora. Ostale so vse prejšnje odbornice, se triještvo je prevzela učit. R. Sinkovičeva. Določile so se tudi poverjenice za posamezne okraje v Sloveniji.

Letna članarina se je zvišala na 12 K. Na obč. zboru se je dalje razmotiralo o škodljivem uplivanju dnevnih vožnje naših šolarjev v vlak. Uplivati je na starše, da preskrbe otrokom dnevno bivašče, ko zapuste šolo in čakajo na vlak. Naloga viš. šol. sveta pa je, da zahteva za šol. mladino posebne kupeje.

Koncem se je vršil razgovor o raznih dopustih učiteljic. Neutemeljene dopuste grajamo, ker silno škodujejo našemu ugledu.

Kronika.

Ob 250 letnici smrti J. A. Komenskega. Po vsem češkoslovaškem svetu so prirejali zavedni Čehi v sredini preteklega meseca najdostojnejše proslave v spomin 250 letnice smrti enega svojih največjih duhov. Dokumentirali so pred vsem kulturnim svetom, kako znajo ceniti zasluge svojega velmoža. Tudi v Fulneku, malem mestu blizu moravsko-slezjske meje, v najstarejši občini takozvanih čeških bratov, se je bil sestavil odbor, da proslavi spomin nesmrtnega moža. Nadel si je nalogo, da vzida Komenskemu na šolskem poslopju spominsko ploščo v češkem jeziku, ki naj bi pričala poznim rodovom, da je v Fulneku živel in deloval slavni češki pedagog. Nemški občinski odbor in krajni šolski svet v Fulneku sta prošnja morav. šlezke župe odbila s sledečimi dopisi: Neglede na to, da je prošnja sama na sebi neprijetna, ki bi v sedanjih dobi narodnostne nestrpnosti lahko povzročila različna nesporazumjenja, bi bila pritrjena češka spominska plošča očitno popačenje zgodovine, kar moramo zabraniti. Moravska bratska občina v Fulneku je bila nemška, kakor tudi njena šola. Častivrednemu spomnu Komenskega bi se gotovo škodovalo, če bi se hotelo zastirati zgodovinske resnice. — Mestni svet na piše: Spominske plošče ne dovolimo vzidati iz sledečih razlogov:

1. Radi barbarskega postopanja Čechov z nemškimi spomeniki v nemških krajih, radi zaprtja več kot 700 nemških razredov, radi odstranjevanja nemških informativnih desk in nešteto nasilij, ki so jih storili Čehi Nemcem za zadnjih dveh let.

2. V Nov. Jičinu so strgali vse nemške spominske plošče tako v Lavdonovi hiši, kot v hotelu cesarja Jožefa. Tam, v Suchdolu in Fulneku smo morali obiti

spomenike cesarja Jožefa, da ne bi dražili narodnostni čut Čechov.

3. Tako popolnoma nemško mesto kot je Fulnek, ne more vsled ogorčenja, ki je napolnilo nemška srca radi čeških nasilij, podati roke za vzidanje češke spominske plošče v njegovih hišah in na njegovih spomenikih. Čehi naj se najprej potrudijo, da odstranijo iz naših src vse ono ogorčenje in žalost, potem jim bide mo mi humani Nemci radi nasproti in tudi v čeških spominskih deskah ne bomo videli ogroženja za prastaro nemško mesto.

Koliko smo izgubili. Po zanesljivih podatkih se nahaja 809.000 Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Na Koroškem in Štajerskem smo izgubili v korist Avstrije 130.000 naših rojakov. V korist Madžarske jih je v neokupiranem delu Prekmurja in Zalaški županiji ostalo 20.000. v Italiji pa: v Režiji in Furlaniji 56.000, na Goriškem 154.000, v Trstu 70.000, v Istri 260.000, na Kranjskem 83.000, na Koroškem 2000, v Zadru 7000, na otoku Lastovo 1500 in na Reki 25.000 — skupaj 659.000. Vseh Slovencev je poldrug milijon, a dobra tretjina 575.000 jih je ostalo izven meja Jugoslavije.

Iz Jugoslavije.

Našim sotrudnikom in sotrudnicam! Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so nas v pretečenem letu s svojim sotrudništvom tako požrtvovalno podpirali, se za ta njihov trud nalskrenejšo zahvaljujemo. Uverjeni naj bodo, da so vršili s tem plemenito delo ter pomagali dvigati naše stanovsko glasilo in potem tega ugled našega stanu. Upamo, da nam ostanejo zvesti tudi v tekočem letu. Srčno želimo, da bi se jim pridružili še mnogi drugi: zlasti vabimo v svoj sotrudniški krogi mlajše tovariše in tovarišice. Vsi in vse na delo za povzdigo narodnega šolstva in boljšo bodočnost našega stanu!

Uredništvo.

Pojasnilo. V 50. številki »Učit. Tovarisa« preteklega tedna je bil objavljen na uvodnem mestu članek pod naslovom »Profesor Vadnala«. Poverništvo UJU. v Ljubljani izjavlja, da je prišel članek v njegovo vednost in na podlagi sklepa ožjega sosveta tega poverništva v list, ker si je v svesti, da odzovarta članek stanovskim interesom celokupnega učitelstva, vsled česar tudi sprejema poverništvo UJU odgovornost za vsebino članka z mirno vestjo na svoje rame. — Poverništvo UJU v Ljubljani, dne 3. prosinca 1921.

Protestiramo in ne priznavamo! Tako kliče »Slovenski Učitelj« v zadnji številki lanskega letnika, ki je minister prosvete na temelju § 32 zakona z dne 23. oktobra 1912 imenoval okrajne šolske nadzornike za bivšo Kranjsko ter razveljavil imenovanja, ki jih je izvršil bivši poverjenik dr. Verstovšek. Da so ti nadzorniki »Slovenskemu Učitelju« usiljivci, da mi zastrupljamo mlado državo z nasiljem in krivico, ker hočemo, da naj velja zakon — to je končno umljivo, ker drugega dokaza razen pavšalnega natofcevanja ni pričakovati od našega čestitega nasprotnika. Ne maramo in v tem tonu tudi ne moremo polemizirati z njim. Da pa bo enkrat te nadzorniške pravde konec, naj nam blagovolji kdorkoli odgovoriti, kdo in kaj je razveljavil zgoraj navedeno zakonito določilo in kdaj in kje je Narodno Veče v Zagrebu odobrilo ali vsaj vzelo na znanje naredbo št. 111, ki je naniho vradil dr. Verstovšek svojo moč? To nam povejte, potem bomo radi priznali svojo zmotu!

Nova vlada v Beogradu je sestavljena. Za ministra prosvete je imenovan Svetožar Pribičević dosedanj prosvetni minister, kar jemlje jugoslovansko učitelstvo vzradoščeno na znanje. Da bi nam bil le prav dolgo ohranjen na čelu naše šolske uprave!

Armín Gradišnik. V nedeljo dne 2. t. m. je umrl v Lassnitzhöhe pri Gradcu, kamor je bil šel iskat zdravja radi živčne bolezni prezashžni naš tovariš Armín Gradišnik, nadučitelj celiske okoliške šole. Pokojnik je bil rojen l. 1858, kot sin zdravnika na Vranskem. Gimnazijo je obiskoval v Celju, učiteljske v Ljubljani ter je služboval kot učitelj v Senožcih, potem v Hrastrniku, kjer je našel v tovarišici Amaliji Drenikovi zvesto in ljubečo družico za življenje. Leta 1897. je bil imenovan nadučiteljem na deški okoliški šoli v Celju. Dokler ni priobčen življenjepsi, ki hode po zaslugi ocenil njegovo delo, bodi povdario samo to: Gradišnik je bil kremenit značaj navdušeno delaven za napredek narodnega šolstva in neustrašen zagovornik naših stanovskih pravic. V zgodovini učiteljske organizacije bode Gradišnikovo ime zapisano z zlatimi črkami: bil je med ustanovitelji bivše naše »Zaveze«. Slava njegovemu spomnu!

Načrt zakona o narodnih šolah. ki ga je na temelju zakonskega načrta Prosvetnega odbora v Beogradu predelala bivša naša Zaveza je sedanje poverništvo UJU v Ljubljani razposlalo na razna ministrstva, narodne poslance in vse parlamentarne klube. Kakor slišimo, je bil načrt po večini sprejet z veliko pozornostjo in odobravanjem. Tako je n. pr. za praznike preleto naše poverništvo od poslance dr. Bogumila Vošnjaka sledeče iskavo pismo: »Udruženju jugoslovanskega učitelstva! Sprejmite na znanje da sem se od nekdanj neizmerno interesiral za sindikalne podlage Vašega programa. Vaš načrt sem že pred meseci študiral z največjim interesom. Bodite uverjeni, da sranka zemljoradnikov zasleduje Vaše vžbanje z največjo pozornostjo.«

Načrt zakona o ljudskih šolah. »St. Narod« poroča: Komisija vseh predstavitev ministrstva prosvete je že v vseh podrobnostih izdelala načrt zakona o ljudskih šolah, ki bo veljal za vso državo.

Koroška ne sprejme slovenskih učiteljev. Pod tem naslovom piše »Jugoslavija«: »Naš višji šolski svet je ukazal na Koroško pristojnemu slovenskemu učitelstvu naj prosí za službo pri delnem šolskem svetu v Celovcu. Vse take prošnje na so bile v Celovcu odbite, ker koroška vlada hoče imeti za učitelje le Nemce in strupene nemškutarie. Upamo, da bodo naše šolske oblasti dovolj odločne, da izvajajo posledice. Na Kočevskem imamo nemško učitelstvo, ki ni niti lezikovno usposobljeno za službovanje v Sloveniji, dočim je naše učitelstvo iz Koroške usposobljeno za slovenščino in nemščino. Dajte Kočevske Avstriji na razpolago, na Kočevsko na naj pridejo na njihova mesta koroški begunci.« Pametne besede, ki jih odobrujemo v vsem obsegu!

Obsojeni obrekovalci. Poročali smo že, da je ljubljansko okrajno sodišče obsodilo odevnega urednika »Slovenca« na 400 K ali 40 dni zapore, urednika »Slov. Učitelja« na 100 K oziroma 10 dni zapore, ker sta priobčila v svojih listih sramotilne napade na tri člane naše organizacije. Zadnja številka »Slov. Učitelja«, ki je po doktem času že vendar enkrat izšla, prinaša to zasluženo obsodbo, ki se glasi doslovno tako-le: »V imenu Nizovega Velikanstva kraja! Ignacij Labernik, rojen 11. septembra 1877 v Poljanah nad Škofjo Loko, oženjen, učitelj v Ljubljani pristojen tikaal, nekaznovan, je kriv, da je zanemaril kot odevorni urednik periodične tiskovine »Slovenski Učitelj« izhajajoče v Ljubljani, dolžno pazljivost, vsled česar so izšli v navedeni tiskovini na platnicah v št. 6. z dne 15. junija 1920 članki proti zasebnim obtožiteljcem Engelbertu Ganglu, višjemu šolskemu nadzorniku, Luki Jelencu, ravnatelju meščanske šole in Jakobu Dimniku, ravnatelju mestne deške šole, vsem v Ljubljani ki tvorijo prebrešek žaljenja časti in je s tem zagrešil prestopnik v smislu člena III. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142 drž. zak., in se obsodi po št. 5 navedenega zakona drugi odstavek, na sto kron denarne kazni, za slučaj neizterljivosti na 10 dni zapore ter po § 389, k. p. r. v povračilo stroškov kazenskega postopka in izvršitve kazni, ter da to sodbo objavi v »Slovenskem Učitelju« na svoje stroške v 14 dneh, ko preime sodbo. Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 29. septembra 1920.«

Tov. Avgust Pirč, ki je bil imenovan okrajnim šolskim nadzornikom za ljubliški okraj se je nadzorništvu odpovedal. Ukrenilo se je potrebne korake, da dobi v kratkem času naslednika.

Odtegljaji pri plačah so sledeči: Osební davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 20 K. Osební davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 25 K. Invalidski davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 4 K. Invalidski davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 8 K. 1. januarja t. l. se je odtegnil invalidski davek za l. 1920 (48 K ozi. 96 K) in za mesec januar 1921. Odtegljaji osebnega in invalidskega davka so provizorični toliko časa, dokler ne dosepeo od davčnih uradov predpisi. Odtegnje se tudi taksa od vsakokratnih povšic, kar znaša eno dvajstino noviča t. i. enomesečni obrok.

Učiteljska skupščina v Beogradu. Dne 26. in 27. decembra je zboroval v Beogradu Savez srbijskih učiteljev, ki je z veliko večino — proti glasovom komunistov — sklenil likvidacijo Saveza in pristop k Udruženju jugoslovanskega učitelstva. Na skupščini je podal tainik ministrstva prosvete in referat za ljudsko šolstvo Jovan P. Jovanović referat o reorganizaciji ljudskega šolstva. po referatu so bile sprejete sledeče resolucije: 1. da vlada takoj predloži novi ljudsko-šolski zakon; 2. da se onemogoča vsak vnliiv

klerikalizma na ljudsko šolstvo; 3. da prevzame popolno upravo ljudskega šolstva edimole država; 4. da se z zakonom enotno odredi predizobrazbo učitelstva. Pri volitvi poverništva so bili izbrani tovariši: Mihailo Jović, D. Sokolović, Miloš Milošević, Jovan Popović, Stevan Gjorgjević, Mihailo Cvetković, M. Profirović, Milan Kusanović, Jela Ivanovića in Vasilija Stojanović.

O priliki učiteljske skupščine v Beogradu je izdal glavni odbor učiteljskega Udruženja obširno poročilo o svojem delovanju v času od 10. avgusta 1919 do 26. decembra 1920. Drobna brošura obsega 26 strani ter nosi naslov: »Izveštai o radu Glavnog Odbora Učiteljskog Udruženja — XXII. Učiteljskoj skupščini«.

Na višjo pedagoško šolo v Beogradu je imenovan za rektorja dr. Voislav Bakić, vseučiliški profesor v pokoiu, za urve redne profesorje na dr. Svetislav Maksimović, dr. Dušan Kojičić in Sreten Hadžić za pedagoške predmete, Milenko Vukičević, J. Živanović, D. Kostić, J. Dravić in dr. D. Katić za naravoslovne matematične in druge predmete.

Važna netdesetletnica. Dne 14. januarja bodo praznovali naši srbski tovariši netdesetletnico prve učiteljske šole (učiteljske) v Srbiji. Tozadeven zakon je bil sprejet v skupščini dne 5. oktobra 1870. leta, a sankcioniran dne 14. januarja 1871. na dan sv. Save.

Pouk v cirilici se prične s prihodnjim šolskim letom na naših ljudskih šolah že v drugem razredu ljudskih šol. Učitelstvo se bo moralo do septembra priučiti cirilice v toliki meri, da bo moglo prevzeti tozadeven pouk na svojih šoli.

V ljubljanski okolici je oddati 4 mesta v začasno nameščenje. Učne osebe, ki še nimajo mesta, naj se v to svrho javijo pri g. okraj. šol. nadz. A. Rapetu na okraj. glavarstvu za ljubli. okolico.

Razpis učiteljskih služb. V stalno namestitev se razpisujejo nastopne službe: na slovenski petrazredni ljudski šoli v Kočevju mesto nadučitelja, mesti za dve učiteljici, mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici tri mesta za učiteljice; učiteljski in voditeljski mesti na sloj. enorazrednicah v Novem kotu in v Škrilju; učiteljsko in voditeljsko mesto na dvojezični enorazrednici v Polomu; učiteljsko mesto na slov. dvorazrednici na Travi. V Kočevju in Ribnici imajo ob enakih pogojih prednost prosilci, ki so usposobljeni za pouk na obrtnih nadleževalnih šolah. Prošnje je vlagati po predpisani poti do dne 25. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Kočevju. — Na petrazredni šoli v Št. Jerneju in na štirirazredni ljudski šoli v Boštianu se razpisuje po ena služba učitelja. Prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do 16. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Krškem.

Smrtna kosa. Pri Sv. Miklavžu pri Mariboru na domu svoje matere je umrl tov. Rudolf Gobec na sušici, ki si jo je bil nakopal v vojni. Bil je še-le 32 let star. Zadnji čas je služboval v Brežicah. Blag mu spomin!

Prošnja. V knjižnici UJU — poverništva Ljubljana manika letnik 1873. »Učiteljskega Tovarisa«. Naprosimo one tovariše ki imajo ta letnik na razpolago, da ga nam odstopijo proti primerni odškodnini. Priave je poslati na uredništvo »Učiteljskega Tovarisa«.

Podružnica jugoslovanske Matice za sodni okraj Trebnje je na ustanovnem občnem zboru 26. decembra izvolila predsednikom tov. M. Kosca, nadučitelja v Trebnju.

Članarina in darila za učiteljski konvik. Korbar Jožica iz Hrušice pri Ljubljani 8 K. — Šturmov Krista iz Bo. Loškem potoku 20 K; Budinecova Pavla Semen 30 K, oba z Lesc na Gorenjskem; Ivan Rant iz Radeč pri Zidanem mostu 10 K; Marija Onič-Cepuder iz Drage pri Loškem potoku 20 K; Budnikova Pavla iz Rateč-Planice pri Kranjski gori 15 K. Današnja zbirka je 121 K; uspeh darovanja do današnjega dne kron 9707.90. — Hvala!

Jugoslovanska Matica. Marija Onič-Cepudrova iz Drage pri Loškem potoku 20 K. Živela darovalka in naslednik!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica št. 6.

Zvonček 1920. Izšla je zadnja številka tega najlepšega jugoslovanskega mladinskega glasila, ki prinaša sledečo vsebino: 1. Istarski guslar; Va-

4. Učit. pari protestirajo proti krivkonoju prikrajšanju drag. doklad ženam-učiteljicam. Enako delo — enako plačilo.

Predsednik sklone obč. zbor, želeč vsem srečno in veselo novo leto. Tov. ravnatelju Dimniku pa srčna hvala, da nam je preskrbel toliko sobo za zborovanje. Tajnik.

Občni zbor »Društva slov. učitelj« se je vršil dne 28. dec. 1920. na šentjakovski šoli v Ljubljani. Predsednica V. Zupančičeva opozarila učitelje, da sodelujejo na literarnem in socialnem polju. Izdati bo treba letno poročilo, pripraviti učne knjige za gospodinjke šole. Učiteljica naj bi sodelovala v izobraževalnih društvih, pri društvih za zaščito dece. Na razdružitve ne mislimo, ampak na intenzivnejše delovanje na pogodu Srbijci, ki so si prav letos ustanovili »Organizacijo učiteljica in zabavila« in žrtvujejo za njo celo po 2 D mesečno. Tajnica M. Meličeva poroča o vlogah, ki jih je društvo odposlalo oblastem v zaščito svojih pravic. Društvo je pristopilo k Narod. žen. Savezu Srbijci, Hrvatice i Slovenkinja, ki je imel svoj kongres mes. jul. 1920 v Zagrebu in odposlalo svojo zastopnico tudi na učit. kongres v Beogradu. Izrazi željo, da se do Vel. noči sestavi kataster učiteljic v Sloveniji, kakor je predlagala predsednica na zad. obč. zboru. Do zdaj se je odzval le ljubliški okraj.

Blaginčarica E. Zetjavova poroča o društvenem denarnem stanju in poda nekaj nasvetov, kako naj postopajo poverjenice posameznih okrajev, da pridobijo društvo več članice.

Poročilo o žen. kongresu v Zagrebu je radi odsotnosti poročevalke odpadlo. Meste tega poročila tajnica o dopisu Narod. žen. Saveza, ki vabi tudi nas k sodelovanju. Vse delo je razdeljeno v 5 sekcij in sicer:

1. humani, 2. kulturni, 3. feministični, 4. ličigijenski, 5. privredno ekonomska sekcija. Društvo sklone, da sodeluje pri 1. 2. in 5. sekciji po poverjenicah učit. M. Azmanova, M. Umbergerjevi, A. Svetkovi in M. Sodnikovi.

O učit. kongresu v Beogradu poroča učit. M. Sodnikova. Na zanimivem poročilu se ji izreče zahvala.

O ustroju gospodinskih šol poroča učit. J. Zemljanova in omenja hibe dotične vladne narredbe, ki nimajo nič ozira na naše razmere. Pri nas ločimo namreč dve kategoriji gospodinj. šol:

1. kmetijsko-gospodinske šole, 2. meščansko-gospodinske šole, zadnje za uradniške, delavske in obrtne sloje. Ustroj 1. kategorije teh šol se bo obdelal od druge strani. Načrt meščansko-gospodinskih šol pa bo sestavljalo poročevalka in društvo ga odpošle na merodajno mesto. Nato so se izvršile volitve društvenega odbora. Ostale so vse prejšnje odbornice, se triještvo je prevzela učit. R. Sinkovičeva. Določile so se tudi poverjenice za posamezne okraje v Sloveniji.

Letna članarina se je zvišala na 12 K. Na obč. zboru se je dalje razmotrivalo o škodljivem uplivanju dnevnih vožnje naših šolarjev v vlak. Uplivati je na starše, da preskrbe otrokom dnevno bivašče, ko zapuste šolo in čakajo na vlak. Naloga viš. šol. sveta pa je, da zahteva za šol. mladino posebne kupeje.

Koncem se je vršil razgovor o raznih dopustih učiteljic. Neutemeljene dopuste grajam, ker silno škodujejo našemu ugledu.

Kronika.

Ob 250 letnici smrti J. A. Komenskega. Po vsem češkoslovaškem svetu so prirejali zavedni Čehi v sredini preteklega meseca najdostojnejše proslave v spomin 250 letnice smrti enega svojih največjih duhov. Dokumentirali so pred vsem kulturnim svetom, kako znajo ceniti zasluge svojega velmoža. Tudi v Fulneku, malem mestu blizu moravsko-slezjske meje, v najstarejši občini takozvanih čeških bratov, se je bil sestavil odbor, da proslavi spomin nesmrtnega moža. Nadel si je nalogo, da vzida Komenskemu na šolskem poslopju spominsko ploščo v češkem jeziku, ki naj bi pričala poznim rodovom, da je v Fulneku živel in deloval slavni češki pedagog. Nemški občinski odbor in krajni šolski svet v Fulneku sta prošnja morav. šlezke župe odbila s sledečimi dopisi: Neglede na to, da je prošnja sama na sebi neprijetna, ki bi v sedanjih dobi narodnostne nestrpnosti lahko povzročila različna nesporazumjenja, bi bila pritrjena češka spominska plošča očitno popačenje zgodovine, kar moramo zabraniti. Moravska bratska občina v Fulneku je bila nemška, kakor tudi njena šola. Častivrednemu spomnu Komenskega bi se gotovo škodovalo, če bi se hotelo zastirati zgodovinske resnice. — Mestni svet na piše: Spominske plošče ne dovolimo vzidati iz sledečih razlogov:

1. Radi barbarskega postopanja Čechov z nemškimi spomeniki v nemških krajih, radi zaprtja več kot 700 nemških razredov, radi odstranjevanja nemških informativnih desk in nešteto nasilij, ki so jih storili Čehi Nemcem za zadnjih dveh let.

2. V Nov. Jičinu so strgali vse nemške spominske plošče tako v Lavdonovi hiši, kot v hotelu cesarja Jožefa. Tam, v Suchdolu in Fulneku smo morali obiti

spomenike cesarja Jožefa, da ne bi dražili narodnostni čut Čechov.

3. Tako popolnoma nemško mesto kot je Fulnek, ne more vsled ogorčenja, ki je napolnilo nemška srca radi čeških nasilij, podati roke za vzidanje češke spominske plošče v njegovih hišah in na njegovih spomenikih. Čehi naj se najprej potrudijo, da odstranijo iz naših src vse ono ogorčenje in žalost, potem jim bide mo mi humani Nemci radi nasproti in tudi v čeških spominskih deskah ne bomo videli ogroženja za prastaro nemško mesto.

Koliko smo izgubili. Po zanesljivih podatkih se nahaja 809.000 Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Na Koroškem in Štajerskem smo izubili v korist Avstrije 130.000 naših rojakov. V korist Madžarske jih je v neokupiranem delu Prekmurja in Zalaški županiji ostalo 20.000. v Italiji pa: v Režiji in Furlaniji 56.000, na Goriškem 154.000, v Trstu 70.000, na Istri 260.000, na Kranjskem 83.000, na Koroškem 2000, v Zadru 7000, na otoku Lastovo 1500 in na Reki 25.000 — skupaj 659.000. Vseh Slovencev je poldrug milijon, a dobra tretjina 575.000 jih je ostalo izven meja Jugoslavije.

Iz Jugoslavije.

Našim sotrudnikom in sotrudnicam! Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so nas v pretečenem letu s svojim sotrudništvom tako požrtvovalno podpirali, se za ta njihov trud nalskrenejšo zahvaljujemo. Uverjeni naj bodo, da so vršili s tem plemenito delo ter pomagali dvigati naše stanovsko glasilo in potem tega ugled našega stanu. Upamo, da nam ostanejo zvesti tudi v tekočem letu. Srčno želimo, da bi se jim pridružili še mnogi drugi: zlasti vabimo v svoj sotrudniški krog mlajše tovariše in tovarišice. Vsi in vse na delo za povzdigo narodnega šolstva in boljšo bodočnost našega stanu!

Uredništvo.

Pojasnilo. V 50. številki »Učit. Tovarisa« preteklega tedna je bil objavljen na uvodnem mestu članek pod naslovom »Profesor Vadnala«. Poverništvo UJU. v Ljubljani izjavlja, da je prišel članek v njegovo vednost in na podlagi sklepa ožjega sosveta tega poverništva v list, ker si je v svesti, da odzovarta članek stanovskim interesom celokupnega učitelstva, vsled česar tudi sprejema poverništvo UJU odgovornost za vsebino članka z mirno vestjo na svoje rame. — Poverništvo UJU v Ljubljani, dne 3. pros. nca 1921.

Protestiramo in ne priznavamo! Tako kliče »Slovenski Učitelj« v zadnji številki lanskega letnika, ki je minister prosvete na temelju § 32 zakona z dne 23. oktobra 1912 imenoval okrajne šolske nadzornike za bivšo Kranjsko ter razveljavil imenovanja, ki jih je izvršil bivši poverjenik dr. Verstovšek. Da so ti nadzorniki »Slovenskemu Učitelju« usiljivi, da mi zastrupljamo mlado državo z nasiljem in krivico, ker hočemo, da naj velja zakon — to je končno umljivo, ker drugega dokaza razen pavšalnega natofcevanja ni pričakovati od našega čestitega nasprotnika. Ne maramo in v tem tonu tudi ne moremo polemizirati z njim. Da pa bo enkrat te nadzorniške pravde konec, naj nam blagovolji kdorkoli odgovoriti, kdo in kaj je razveljavil zgoraj navedeno zakonito določilo in kdaj in kje je Narodno Veče v Zagrebu odobrilo ali vsaj vzelo na znanje naredbo št. 111, ki je nanjo pradel dr. Verstovšek svojo moč? To nam povejte, potem bomo radi priznali svojo zmotu!

Nova vlada v Beogradu je sestavljena. Za ministra prosvete je imenovan Svetožar Pribičević dosedanj prosvetni minister, kar jemlje jugoslovansko učitelstvo vzradoščeno na znanje. Da bi nam bil le prav dolgo ohranjen na čelu naše šolske uprave!

Armín Gradišnik. V nedeljo dne 2. t. m. je umrl v Lassnitzbähe pri Gradcu, kamor je bil šel iskat zdravja radi živčne bolezni prezashžni naš tovariš Armín Gradišnik, nadučitelj celiske okoliške šole. Pokojnik je bil rojen l. 1858, kot sin zdravnika na Vranskem. Gimnazijo je obiskoval v Celju, učiteljske v Ljubljani ter je služboval kot učitelj v Senožecah, potem v Hrastrniku, kjer je našel v tovarišici Amaliji Drenikovi zvesto in ljubečo družico za življenje. Leta 1897. je bil imenovan nadučiteljem na deški okoliški šoli v Celju. Dokler ni priobčen življenjepsi, ki hode po zaslugi ocenil njegovo delo, bodi povdario samo to: Gradišnik je bil kremenit značaj navdušeno delaven za napredek narodnega šolstva in neustrašen zagovornik naših stanovskih pravic. V zgodovini učiteljske organizacije bode Gradišnikovo ime zapisano z zlatimi črkami: bil je med ustanovitelji bivše naše »Zaveze«. Slava njegovemu spomnu!

Načrt zakona o narodnih šolah. ki ga je na temelju zakonskega načrta Prosvetnega odbora v Beogradu predelala bivša naša Zaveza je sedanje poverništvo UJU v Ljubljani razposlalo na razna ministrstva, narodne poslance in vse parlamentarne klube. Kakor slišimo, je bil načrt po večini sprejet z veliko pozornostjo in odobravanjem. Tako je n. pr. za praznike preleto naše poverništvo od poslance dr. Bogumila Vošnjaka sledeče iskavo pismo: »Udruženju jugoslovanskega učitelstva! Sprejmite na znanje da sem se od nekdanj neizmerno interesiral za sindikalne podlage Vašega programa. Vaš načrt sem že pred meseci študiral z največjim interesom. Bodite uverjeni, da sranka zemljoradnikov zasleduje Vaše vžbanje z največjo pozornostjo.«

Načrt zakona o ljudskih šolah. »St. Narod« poroča: Komisija vseh predstavitev ministrstva prosvete je že v vseh podrobnostih izdelala načrt zakona o ljudskih šolah, ki bo veljal za vso državo.

Koroška ne sprejme slovenskih učiteljev. Pod tem naslovom piše »Jugoslavija«: »Naš višji šolski svet je ukazal na Koroško pristojnemu slovenskemu učitelstvu naj prosí za službo pri delnem šolskem svetu v Celovcu. Vse take prošnje na so bile v Celovcu odbite, ker koroška vlada hoče imeti za učitelje le Nemce in strupene nemškutarie. Upamo, da bodo naše šolske oblasti dovolj odločne, da izvajajo posledice. Na Koroškem imamo nemško učitelstvo, ki ni niti jezikovno usposobljeno za službovanje v Sloveniji, dočim je naše učitelstvo iz Koroške usposobljeno za slovenščino in nemščino. Dajte Kočevarje Avstriji na razpolago, na Kočevsko na naj pridejo na njihova mesta koroški begunci.« Pametne besede, ki jih odobrujemo v vsem obsegu!

Obsojeni obrekovalci. Poročali smo že, da je ljubljansko okrajno sodišče obsodilo odozovnega urednika »Slovenca« na 400 K ali 40 dni zapora, urednika »Slov. Učitelja« na 100 K oziroma 10 dni zapora, ker sta priobčila v svojih listih sramotilne napade na tri člane naše organizacije. Zadnja številka »Slov. Učitelja«, ki je po doktem času že vendar enkrat izšla, prinaša to zasluženo obsodbo, ki se glasi doslovno tako-le: »V imenu Nizovega Velikanstva krafa! Ignacij Labernik, rojen 11. septembra 1877 v Poljanah nad Škofjo Loko, oženjen, učitelj v Ljubljani pristojen tikaal, nekaznovan, je kriv, da je zanemaril kot odozovni urednik periodične tiskovine »Slovenski Učitelj« izhajajoče v Ljubljani, dolžno pazljivost, vsled česar so izšli v navedeni tiskovini na platnicah v št. 6. z dne 15. junija 1920 članki proti zasebnim obtožiteljcem Engelbertu Ganglu, višjemu šolskemu nadzorniku, Luki Jelencu, ravnatelju meščanske šole in Jakobu Dimniku, ravnatelju mestne deške šole, vsem v Ljubljani ki tvorijo preizkušeno žaljenla časti in je s tem zagrešil prestopnik v smislu člena III. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142 drž. zak., in se obsodi po št. 5 navedenega zakona drugi odstavek, na sto kron denarne kazni, za slučaj neizterljivosti na 10 dni zapora ter po § 389, k. p. r. v povračilo stroškov kazenskega postopka in izvršitve kazni, ter da to sodbo objavi v »Slovenskem Učitelju« na svoje stroške v 14 dneh, ko preime sodbo. Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 29. septembra 1920.«

Tov. Avgust Pirč, ki je bil imenovan okrajnim šolskim nadzornikom za ljubliški okraj se je nadzorništvu odpovedal. Ukrenilo se je potrebne korake, da dobi v kratkem času naslednika.

Odtegljaji pri plačah so sledeči: Osební davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 20 K. Osební davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 25 K. Invalidski davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 4 K. Invalidski davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 8 K. 1. januarja t. l. se je odtegnil invalidski davek za l. 1920 (48 K ozi. 96 K) in za mesec januar 1921. Odtegljaji osebnega in invalidskega davka so provizorični toliko časa, dokler ne dosepeo od davčnih uradov predpisi. Odtegnje se tudi taksa od vsakokratnih povšic, kar znaša eno dvajsetino noviča t. i. enomesečni obrok.

Učiteljska skupščina v Beogradu. Dne 26. in 27. decembra je zboroval v Beogradu Savez srbijskih učiteljev, ki je z veliko večino — proti glasovom komunistov — sklenil likvidacijo Saveza in pristop k Udruženju jugoslovanskega učitelstva. Na skupščini je podal tainik ministrstva prosvete in referat za ljudsko šolstvo Jovan P. Jovanović referat o reorganizaciji ljudskega šolstva. po referatu so bile sprejete sledeče resolucije: 1. da vlada takoj predloži novi ljudsko-šolski zakon; 2. da se onemogoča vsak vnlij

klerikalizma na ljudsko šolstvo; 3. da prevzame popolno upravo ljudskega šolstva edimole država; 4. da se z zakonom enotno odredi predizobrazbo učitelstva. Pri volitvi poverništva so bili izbrani tovariši: Mihailo Jović, D. Sokolović, Miloš Milošević, Jovan Popović, Stevan Gjorgjević, Mihailo Cvetković, M. Profirović, Milan Kosanović, Jela Ivanovića in Vasilija Stojanović.

O priliki učiteljske skupščine v Beogradu je izdal glavni odbor učiteljskega Udruženja obširno poročilo o svojem delovanju v času od 10. avgusta 1919 do 26. decembra 1920. Drobna brošura obsega 26 strani ter nosi naslov: »Izveštai o radu Glavnog Odbora Učiteljskog Udruženja — XXII. Učiteljskoj skupščini«.

Na višjo pedagoško šolo v Beogradu je imenovan za rektorja dr. Vojislav Bakić, vseučiliški profesor v pokoiu, za urve redne profesorje na dr. Svetislav Maksimović, dr. Dušan Kojičić in Sreten Hadžić za pedagoške predmete, Milenko Vukičević, J. Živanović, D. Kostić, J. Dravić in dr. D. Katić za naravoslovne matematične in druge predmete.

Važna netdesetletnica. Dne 14. januarja bodo praznovali naši srbski tovariši netdesetletnico prve učiteljske šole (učiteljske) v Srbiji. Tozadeven zakon je bil sprejet v skupščini dne 5. oktobra 1870. leta, a sankcioniran dne 14. januarja 1871. na dan sv. Save.

Pouk v cirilici se prične s prihodnjim šolskim letom na naših ljudskih šolah že v drugem razredu ljudskih šol. Učitelstvo se bo moralo do septembra priučiti cirilice v toliki meri, da bo moglo prevzeti tozadeven pouk na svojih šoli.

V ljubljanski okoličji je oddati 4 mesta v začasno nameščenje. Učne osebe, ki še nimajo mesta, naj se v to svrhu javijo pri g. okraj. šol. nadz. A. Rapetu na okraj. glavarstvu za ljubli. okoličo.

Razpis učiteljskih služb. V stalno namestitev se razpisujejo nastopne službe: na slovenski petrazredni ljudski šoli v Kočevju mesto nadučitelja, mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici tri mesta za učitelje; učiteljski in voditeljski mesti na sloj. enorazrednicah v Novem kotu in v Škrilju; učiteljsko in voditeljsko mesto na dvojezični enorazrednici v Polomu; učiteljsko mesto na slov. dvorazrednici na Travi. V Kočevju in Ribnici imajo ob enakih pogojih prednost prosilci, ki so usposobljeni za pouk na obrtnih nadleževalnih šolah. Prošnje je vlagati po predpisani poti do dne 25. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Kočevju. — Na petrazredni šoli v Št. Jerneju in na štirirazredni ljudski šoli v Boštianu se razpisuje po ena služba učitelja. Prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do 16. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Krškem.

Smrtna kosa. Pri Sv. Miklavžu pri Mariboru na domu svoje matere je umrl tov. Rudolf Gobec na sušici, ki si jo je bil nakopal v vojni. Bil je še-le 32 let star. Zadnji čas je služboval v Brežicah. Blag mu spomin!

Prošnja. V knjižnici UJU — poverništva Ljubljana manika letnik 1873. »Učiteljskega Tovarisa«. Naprosimo one tovariše, ki imajo ta letnik na razpolago, da ga nam odstopijo proti primerni odškodnini. Priave je poslati na uredništvo »Učiteljskega Tovarisa«.

Podružnica jugoslovanske Matice za sodni okraj Trebnje je na ustanovnem občnem zboru 26. decembra izvolila predsednikom tov. M. Kosca, nadučitelja v Trebnju.

Članarina in darila za učiteljski konvikl. Korbar Jožica iz Hrušice pri Ljubljani 8 K. — Šturmov Krista iz Bo. Loškem potoku 20 K; Budinecova Pavla Semen 30 K, oba z Lesc na Gorenjskem; Ivan Rant iz Radeč pri Zidanem mostu 10 K; Marija Onič-Cepuder iz Drage pri Loškem potoku 20 K; Budnikova Pavla iz Rateč-Planice pri Kranjski gori 15 K. Današnja zbirka je 121 K; uspeh darovanja do današnjega dne kron 9707.90. — Hvala!

Jugoslovanska Matica. Marija Onič-Cepudrova iz Drage pri Loškem potoku 20 K. Živela darovalka in naslednik!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica št. 6.

Zvonček 1920. Izšla je zadnja številka tega najlepšega jugoslovanskega mladinskega glasila, ki prinaša sledečo vsebino: 1. Istarski guslar; Va-

4. Učit. pari protestirajo proti krivkonoju prikrajšanju drag. doklad ženam-učiteljicam. Enako delo — enako plačilo.

Predsednik sklone obč. zbor, želeč vsem srečno in veselo novo leto. Tov. ravnatelju Dimniku pa srčna hvala, da nam je preskrbel toliko sobo za zborovanje. Tajnik.

Občni zbor »Društva slov. učitelj« se je vršil dne 28. dec. 1920. na šentjakovski šoli v Ljubljani. Predsednica V. Zupančičeva opozarja učitelje, da sodelujejo na literarnem in socialnem polju. Izdati bo treba letno poročilo, pripraviti učne knjige za gospodinjke šole. Učiteljica naj bi sodelovala v izobraževalnih društvih, pri društvih za zaščito dece. Na razdružitve ne mislimo, ampak na intenzivnejše delovanje na pogodu Srbijci, ki so si prav letos ustanovili »Organizacijo učiteljica in zabavila« in žrtvujejo za njo celo po 2 D mesečno. Tajnica M. Meličeva poroča o vlogah, ki jih je društvo odposlalo oblastem v zaščito svojih pravic. Društvo je pristopilo k Narod. žen. Savezu Srbijci, Hrvatice i Slovenkinja, ki je imel svoj kongres mes. jul. 1920 v Zagrebu in odposlalo svojo zastopnico tudi na učit. kongres v Beogradu. Izrazi željo, da se do Vel. noči sestavi kataster učiteljic v Sloveniji, kakor je predlagala predsednica na zad. obč. zboru. Do zdaj se je odzval le ljubliški okraj.

Blaginčarica E. Zetjavova poroča o društvenem denarnem stanju in poda nekaj nasvetov, kako naj postopajo poverjenice posameznih okrajev, da pridobijo društvo več članice.

Poročilo o žen. kongresu v Zagrebu je radi odsotnosti poročevalke odpadlo. Meste tega poročila tajnica o dopisu Narod. žen. Saveza, ki vabi tudi nas k sodelovanju. Vse delo je razdeljeno v 5 sekcij in sicer:

1. humani, 2. kulturni, 3. feministični, 4. ličjijski, 5. privredno ekonomska sekcija. Društvo sklone, da sodeluje pri 1. 2. in 5. sekciji po poverjenicah učit. M. Azmanova, M. Umbergerjevi, A. Svetkovi in M. Sodnikovi.

O učit. kongresu v Beogradu poroča učit. M. Sodnikova. Na zanimivem poročilu se ji izreče zahvala.

O ustroju gospodinjstkih šol poroča učit. J. Zemljanova in omenja hibe dotične vladne narredbe, ki nimajo nič ozira na naše razmere. Pri nas ločimo namreč dve kategoriji gospodinj. šol:

1. kmetijsko-gospodinjstke šole, 2. meščansko-gospodinjstke šole, zadnje za uradniške, delavske in obrtne sloje. Ustroj 1. kategorije teh šol se bo obdelal od druge strani. Načrt meščansko-gospodinjstkih šol pa bo sestavljalo poročevalka in društvo ga odpošle na merodajno mesto. Nato so se izvršile volitve društvenega odbora. Ostale so vse prejšnje odbornice, se triještvo je prevzela učit. R. Sinkovičeva. Določile so se tudi poverjenice za posamezne okraje v Sloveniji.

Letna članarina se je zvišala na 12 K. Na obč. zboru se je dalje razmotiralo o škodljivem uplivanju dnevnih vožnje naših šolarjev v vlak. Uplivati je na starše, da preskrbe otrokom dnevno bivašče, ko zapuste šolo in čakajo na vlak. Naloga viš. šol. sveta pa je, da zahteva za šol. mladino posebne kupače.

Koncem se je vršil razgovor o raznih dopustih učiteljic. Neutemeljene dopuste grajamo, ker silno škodujejo našemu ugledu.

Kronika.

Ob 250 letnici smrti J. A. Komenškega. Po vsem češkoslovaškem svetu so prirejali zavedni Čehi v sredini preteklega meseca najdostojnejše proslave v spomin 250 letnice smrti enega svojih največjih duhov. Dokumentirali so pred vsem kulturnim svetom, kako znajo ceniti zasluge svojega velmoža. Tudi v Fulneku, malem mestu blizu moravsko-slezijske meje, v najstarejši občini takozvanih čeških bratov, se je bil sestavil odbor, da proslavi spomin nesmrtnega moža. Nadel si je nalogo, da vzida Komenškemu na šolskem poslopju spominsko ploščo v češkem jeziku, ki naj bi pričala poznim rodovom, da je v Fulneku živel in deloval slavni češki pedagog. Nemški občinski odbor in krajni šolski svet v Fulneku sta prošnja morav. šlezke župe odbila s sledečimi dopisi: Neglede na to, da je prošnja sama na sebi neprijetna, ki bi v sedanjih dobi narodnostne nestrpnosti lahko povzročila različna nesporazumjenja, bi bila pritrjena češka spominska plošča očitno popačenje zgodovine, kar moramo zabraniti. Moravska bratska občina v Fulneku je bila nemška, kakor tudi njena šola. Častivrednemu spomnu Komenškega bi se gotovo škodovalo, če bi se hotelo zastirati zgodovinske resnice. — Mestni svet na piše: Spominske plošče ne dovolimo vzidati iz sledečih razlogov:

1. Radi barbarskega postopanja Čechov z nemškimi spomeniki v nemških krajih, radi zaprtja več kot 700 nemških razredov, radi odstranjevanja nemških informativnih desk in nešteto nasilij, ki so jih storili Čehi Nemcem za zadnjih dveh let.

2. V Nov. Jičinu so strgali vse nemške spominske plošče tako v Lavdonovi hiši, kot v hotelu cesarja Jožefa. Tam, v Suchdolu in Fulneku smo morali obiti

spomenike cesarja Jožefa, da ne bi dražili narodnostni čut Čechov.

3. Tako popolnoma nemško mesto kot je Fulnek, ne more vsled ogorčenja, ki je napolnilo nemška srca radi čeških nasilij, podati roke za vzidanje češke spominske plošče v njegovih hišah in na njegovih spomenikih. Čehi naj se najprej potrudijo, da odstranijo iz naših src vse ono ogorčenje in žalost, potem jim bide mo mi humani Nemci radi nasproti in tudi v čeških spominskih deskah ne bomo videli ogroženja za prastaro nemško mesto.

Koliko smo izgubili. Po zanesljivih podatkih se nahaja 809.000 Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Na Koroškem in Štajerskem smo izgubili v korist Avstrije 130.000 naših rojakov. V korist Madžarske jih je v neokupiranem delu Prekmurja in Zalaški županiji ostalo 20.000. v Italiji pa: v Režiji in Furlaniji 56.000, na Goriškem 154.000, v Trstu 70.000, na Istri 260.000, na Kranjskem 83.000, na Koroškem 2000, v Zadru 7000, na otoku Lastovo 1500 in na Reki 25.000 — skupaj 659.000. Vseh Slovencev je poldrug milijon, a dobra tretjina 575.000 jih je ostalo izven meja Jugoslavije.

Iz Jugoslavije.

Našim sotrudnikom in sotrudnicam! Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so nas v pretečenem letu s svojim sotrudništvom tako požrtvovalno podpirali, se za ta njihov trud nalskrenejšo zahvaljujemo. Uverjeni naj bodo, da so vršili s tem plemenito delo ter pomagali dvigati naše stanovsko glasilo in potem tega ugled našega stanu. Upamo, da nam ostanejo zvesti tudi v tekočem letu. Srčno želimo, da bi se jim pridružili še mnogi drugi: zlasti vabimo v svoj sotrudniški krog mlajše tovariše in tovarišice. Vsi in vse na delo za povzdigo narodnega šolstva in boljšo bodočnost našega stanu!

Uredništvo.

Pojasnilo. V 50. številki »Učit. Tovarisa« preteklega tedna je bil objavljen na uvodnem mestu članek pod naslovom »Profesor Vadnala«. Poverništvo UJU. v Ljubljani izjavlja, da je prišel članek v njegovo vednost in na podlagi sklepa ožjega sosveta tega poverništva v list, ker si je v svesti, da odzovarta članek stanovskim interesom celokupnega učitelstva, vsled česar tudi sprejema poverništvo UJU odgovornost za vsebino članka z mirno vestjo na svoje rame. — Poverništvo UJU v Ljubljani, dne 3. pros. nca 1921.

Protestiramo in ne priznavamo! Tako kliče »Slovenski Učitelj« v zadnji številki lanskega letnika, ki je minister prosvete na temelju § 32 zakona z dne 23. oktobra 1912 imenoval okrajne šolske nadzornike za bivšo Kranjsko ter razveljavil imenovanja, ki jih je izvršil bivši poverjenik dr. Verstovšek. Da so ti nadzorniki »Slovenskemu Učitelju« usiljivci, da mi zastrupljamo mlado državo z nasiljem in krivico, ker hočemo, da naj velja zakon — to je končno umljivo, ker drugega dokaza razen pavšalnega natofcevanja ni pričakovati od našega čestitega nasprotnika. Ne maramo in v tem tonu tudi ne moremo polemizirati z njim. Da pa bo enkrat te nadzorniške pravde konec, naj nam blagovolji kdorkoli odgovoriti, kdo in kaj je razveljavil zgoraj navedeno zakonito določilo in kdaj in kje je Narodno Veče v Zagrebu odobrilo ali vsaj vzelo na znanje naredbo št. 111, ki je nanašala na dr. Verstovšek svojo moč? To nam povejte, potem bomo radi priznali svojo zmotu!

Nova vlada v Beogradu je sestavljena. Za ministra prosvete je imenovan Svetožar Pribičević dosedanj prosvetni minister, kar jemlje jugoslovansko učitelstvo vzradoščeno na znanje. Da bi nam bil le prav dolgo ohranjen na čelu naše šolske uprave!

Armín Gradišnik. V nedeljo dne 2. t. m. je umrl v Lassnitzhöhe pri Gradcu, kamor je bil šel iskat zdravja radi živčne bolezni prezashžni naš tovariš Armín Gradišnik, nadučitelj celiske okoliške šole. Pokojnik je bil rojen l. 1858, kot sin zdravnika na Vranskem. Gimnazijo je obiskoval v Celju, učiteljske v Ljubljani ter je služboval kot učitelj v Senožcih, potem v Hrastrniku, kjer je našel v tovarišici Amaliji Drenikovi zvesto in ljubečo družico za življenje. Leta 1897. je bil imenovan nadučiteljem na deški okoliški šoli v Celju. Dokler ni priobčen življenjepsi, ki hode po zaslugi ocenil njegovo delo, bodi povdario samo to: Gradišnik je bil kremenit značaj navdušeno delaven za napredek narodnega šolstva in neustrašen zagovornik naših stanovskih pravic. V zgodovini učiteljske organizacije bode Gradišnikovo ime zapisano z zlatimi črkami: bil je med ustanovitelji bivše naše »Zaveze«. Slava njegovemu spomnu!

Načrt zakona o narodnih šolah. ki ga je na temelju zakonskega načrta Prosvetnega odbora v Beogradu predelala bivša naša Zaveza je sedanje poverništvo UJU v Ljubljani razposlalo na razna ministrstva, narodne poslance in vse parlamentarne klube. Kakor slišimo, je bil načrt po večini sprejet z veliko pozornostjo in odobravanjem. Tako je n. pr. za praznike preleto naše poverništvo od poslance dr. Bogumila Vošnjaka sledeče iskavo pismo: »Udruženju jugoslovanskega učitelstva! Sprejmite na znanje da sem se od nekdanj neizmerno interesiral za sindikalne podlage Vašega programa. Vaš načrt sem že pred meseci študiral z največjim interesom. Bodite uverjeni, da sranka zemljoradnikov zasleduje Vaše vžbanje z največjo pozornostjo.«

Načrt zakona o ljudskih šolah. »St. Narod« poroča: Komisija vseh predstavitev ministrstva prosvete je že v vseh podrobnostih izdelala načrt zakona o ljudskih šolah, ki bo veljal za vso državo.

Koroška ne sprejme slovenskih učiteljev. Pod tem naslovom piše »Jugoslavija«: »Naš višji šolski svet je ukazal na Koroško pristojnemu slovenskemu učitelstvu naj prosí za službo pri delnem šolskem svetu v Celovcu. Vse take prošnje na so bile v Celovcu odbite, ker koroška vlada hoče imeti za učitelje le Nemce in strupene nemškutarie. Upamo, da bodo naše šolske oblasti dovolj odločne, da izvajajo posledice. Na Koroškem imamo nemško učitelstvo, ki ni niti jezikovno usposobljeno za službovanje v Sloveniji, dočim je naše učitelstvo iz Koroške usposobljeno za slovenščino in nemščino. Dajte Kočevarje Avstriji na razpolago, na Kočevsko na naj pridejo na njihova mesta koroški begunci.« Pametne besede, ki jih odobrujemo v vsem obsegu!

Obsojeni obrekovalci. Poročali smo že, da je ljubljansko okrajno sodišče obsodilo odevnega urednika »Slovenca« na 400 K ali 40 dni zapore, urednika »Slov. Učitelja« na 100 K oziroma 10 dni zapore, ker sta priobčila v svojih listih sramotilne napade na tri člane naše organizacije. Zadnja številka »Slov. Učitelja«, ki je po doktem času že vendar enkrat izšla, prinaša to zasluženo obsodbo, ki se glasi doslovno tako-le: »V imenu Nizovega Velikanstva kraja! Ignacij Labernik, rojen 11. septembra 1877 v Poljanah nad Škofjo Loko, oženjen, učitelj v Ljubljani pristojen tikaal, nekaznovan, je kriv, da je zanemaril kot odevorni urednik periodične tiskovine »Slovenski Učitelj« izhajajoče v Ljubljani, dolžno pazljivost, vsled česar so izšli v navedeni tiskovini na platnicah v št. 6. z dne 15. junija 1920 članki proti zasebnim obtožiteljcem Engelbertu Ganglu, višjemu šolskemu nadzorniku, Luki Jelencu, ravnatelju meščanske šole in Jakobu Dimniku, ravnatelju mestne deške šole, vsem v Ljubljani ki tvorijo prebrešek žaljenja časti in je s tem zagrešil prestonek v smislu člena III. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142 drž. zak., in se obsodi po št. 5 navedenega zakona drugi odstavek, na sto kron denarne kazni, za slučaj neizterljivosti na 10 dni zapore ter po § 389, k. p. r. v povračilo stroškov kazenskega postopka in izvršitve kazni, ter da to sodbo objavi v »Slovenskem Učitelju« na svoje stroške v 14 dneh, ko preime sodbo. Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 29. septembra 1920.«

Tov. Avgust Pirc, ki je bil imenovan okrajnim šolskim nadzornikom za ljubliški okraj se je nadzorništvu odpovedal. Ukrenilo se je potrebne korake, da dobi v kratkem času naslednika.

Odtegljaji pri plačah so sledeči: Osební davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 20 K. Osební davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 25 K. Invalidski davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 4 K. Invalidski davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 8 K. 1. januarja t. l. se je odtegnil invalidski davek za l. 1920 (48 K ozi. 96 K) in za mesec januar 1921. Odtegljaji osebnega in invalidskega davka so provizorični toliko časa, dokler ne dosepeo od davčnih uradov predpisi. Odtegnje se tudi taksa od vsakokratnih povišic, kar znaša eno dvajsetino povišca t. i. enomesečni obrok.

Učiteljska skupščina v Beogradu. Dne 26. in 27. decembra je zboroval v Beogradu Savez srbijskih učiteljev, ki je z veliko večino — proti glasovom komunistov — sklenil likvidacijo Saveza in pristop k Udruženju jugoslovanskega učitelstva. Na skupščini je podal tainik ministrstva prosvete in referat za ljudsko šolstvo Jovan P. Jovanović referat o reorganizaciji ljudskega šolstva. po referatu so bile sprejete sledeče resolucije: 1. da vlada takoj predloži novi ljudsko-šolski zakon; 2. da se onemogoča vsak vnliiv

klerikalizma na ljudsko šolstvo; 3. da prevzame popolno upravo ljudskega šolstva edimole država; 4. da se z zakonom enotno odredi predizobrazbo učitelstva. Pri volitvi poverništva so bili izbrani tovariši: Mihailo Jović, D. Sokolović, Miloš Milošević, Jovan Popović, Stevan Gjorgjević, Mihailo Cvetković, M. Profirović, Milan Kusanović, Jela Ivanovića in Vasilija Stojanović.

O priliki učiteljske skupščine v Beogradu je izdal glavni odbor učiteljskega Udruženja obširno poročilo o svojem delovanju v času od 10. avgusta 1919 do 26. decembra 1920. Drobna brošura obsega 26 strani ter nosi naslov: »Izveštai o radu Glavnog Odbora Učiteljskog Udruženja — XXII. Učiteljskoj skupščini«.

Na višjo pedagoško šolo v Beogradu je imenovan za rektorja dr. Voislav Bakić, vseučiliški profesor v pokoiu, za urve redne profesorje na dr. Svetislav Maksimović, dr. Dušan Kojičić in Sreten Hadžić za pedagoške predmete, Milenko Vukičević, J. Živanović, D. Kostić, J. Draović in dr. D. Katić za naravoslovne matematične in druge predmete.

Važna netdesetletnica. Dne 14. januarja bodo praznovali naši srbski tovariši netdesetletnico prve učiteljske šole (učiteljske) v Srbiji. Tozadeven zakon je bil sprejet v skupščini dne 5. oktobra 1870. leta, a sankcioniran dne 14. januarja 1871. na dan sv. Save.

Pouk v cirilici se prične s prihodnjim šolskim letom na naših ljudskih šolah že v drugem razredu ljudskih šol. Učitelstvo se bo moralo do septembra priučiti cirilice v toliki meri, da bo moglo prevzeti tozadeven pouk na svojih šoli.

V ljubljanski okolici je oddati 4 mesta v začasno nameščenje. Učne osebe, ki še nimajo mesta, naj se v to svrhu javijo pri g. okraj. šol. nadz. A. Rapetu na okraj. glavarstvu za ljubli. okolico.

Razpis učiteljskih služb. V stalno namestitev se razpisujejo nastopne službe: na slovenski petrazredni ljudski šoli v Kočevju mesto nadučitelja, mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici tri mesta za učitelje; učiteljski in voditeljski mesti na sloj. enorazrednicah v Novem kotu in v Škrilju; učiteljsko in voditeljsko mesto na dvojezični enorazrednici v Polomu; učiteljsko mesto na slov. dvorazrednici na Travi. V Kočevju in Ribnici imajo ob enakih pogojih prednost prosilci, ki so usposobljeni za pouk na obrtnih nadleževalnih šolah. Prošnje je vlagati po predpisani poti do dne 25. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Kočevju. — Na petrazredni šoli v Št. Jerneju in na štirirazredni ljudski šoli v Boštianu se razpisuje po ena služba učitelja. Prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do 16. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Krškem.

Smrtna kosa. Pri Sv. Miklavžu pri Mariboru na domu svoje matere je umrl tov. Rudolf Gobec na sušici, ki si jo je bil nakopal v vojni. Bil je še-le 32 let star. Zadnji čas je služboval v Brežicah. Blag mu spomin!

Prošnja. V knjižnici UJU — poverništva Ljubljana manika letnik 1873. »Učiteljskega Tovarisa«. Naprosimo one tovariše, ki imajo ta letnik na razpolago, da ga nam odstopijo proti primerni odškodnini. Priave je poslati na uredništvo »Učiteljskega Tovarisa«.

Podružnica jugoslovanske Matice za sodni okraj Trebnje je na ustanovnem občnem zboru 26. decembra izvolila predsednikom tov. M. Kosca, nadučitelja v Trebnju.

Članarina in darila za učiteljski konvikl. Korbar Jožica iz Hrušice pri Ljubljani 8 K. — Šturmova Krista iz Bo. Loškem potoku 20 K; Budinecova Pavla Semen 30 K, oba z Lesc na Gorenjskem; Ivan Rant iz Radeč pri Zidanem mostu 10 K; Marija Onič-Cepuder iz Drage pri Loškem potoku 20 K; Budnikova Pavla iz Rateč-Planice pri Kranjski gori 15 K. Današnja zbirka je 121 K; uspeh darovanja do današnjega dne kron 9707.90. — Hvala!

Jugoslovanska Matica. Marija Onič-Cepudrova iz Drage pri Loškem potoku 20 K. Živela darovalka in naslednik!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica št. 6.

Zvonček 1920. Izšla je zadnja številka tega najlepšega jugoslovanskega mladinskega glasila, ki prinaša sledečo vsebino: 1. Istarski guslar; Va-